

Lyg grįžtum namo

Pokalbiai iš Urugvajaus

*Vilniaus universiteto absolventė **Živilė Miežytė** pagal Švietimo mainų paramos fondo programą lankosi Urugvajuje ir moko lietuvių kalbos Urugvajaus lietuvių kultūros draugijoje (ULKD). Živilė sutiko bendradarbiauti su www.pasauliolietuvis.lt ir pasidalinti savo įspūdžiais, papasakoti apie Urugvajaus lietuvių kultūros draugijos narius, jų veiklą.*

Šį kartą siūlome paskaityti Živilės pokalbius su Alejandro Brom Švobu ir Diego Raciunu (Račiūnu) – dviem jaunais iniciatyviais žmonėmis, savanoriaujančiais ULKD. Abu jie – Živilės kolegos. Tačiau jiems ši veikla – ne praktika ir ne laikinas projektas, o kasdienio gyvenimo dalis. Alejandro ir Diego pasakoja apie tai, ką reiškia Urugvajuje turėti lietuvišką pavardę, kodėl įdomu mokytis lietuvių kalbos ir dalinasi mintimis apie tai, kas esi, kai kartais nežinai, iš kur esi.

Alejandro Brom Švobas. Asm. archyvo nuotr.

Alejandro Brom Švobas (24) veda lietuvių kalbos pamokas suaugusiesiems ir vaikams. Šeštadieniais kartu važiuojame į Sero (Cerro) rajoną, kur įsikūręs lietuvių klubas. Kelionė netrumpa, tad užtenka laiko ir aptarti būsimą pamoką, ir per Alejandro grotuvą paklausti G&G Sindikato ar Marijono Mikutavičiaus dainų, ir padiskutuoti apie santykį su Lietuva. Su Alejandro kalbamės lietuviškai.

Alejandro, kur pats išmokai lietuvių kalbos?

Šešis mėnesius Lietuvoje mokiausi „Lietuvių namų“ mokykloje. Atvykę į Vilnių, pirmą savaitę daugiau bendravome ispaniškai su draugais urugvajiečiais, kuriuos pažinojome Lietuvoje. Bet kai prasidėjo pamokos, pirmadienį, nuo aštuonių ryto, viskas buvo tik lietuviškai, visus šešis mėnesius. Po truputį pradėjau daugiau suprasti, skaityti, bet dar tikrai nekalbėjau, gal tik kokią ketvirtą mėnesį pradėjau kalbėti daugiau. Iš pradžių viskas buvo tik „taip“, „ne“, „suprantu“, „nesuprantu“, bet po truputį pramokau.

O ar prisimeni, kodėl susidomėjai lietuvių kalba, lietuviška kilme? Turi brolių ir sesę, bet savo šeimoje vienintelis iš vaikų kalbi lietuviškai. Kaip manai, kodėl vienam įdomu, o kitam ne?

Man atrodo, kad man buvo įdomu išmokti kalbėti kaip kalbėjo mano prosenelė. Šeimoje aplink visad buvo žmonių, kurie kalbėjo lietuviškai, ir man buvo įdomu suprasti. Bet aš manau, kad čia lemia labiau asmeninės savybės, kad vienam įdomu, o kitam ne.

Mano prosenelė labai daug kalbėjo su mumis lietuviškai, bet ji mirė, kai aš buvau aštuonerių. Mama sakė, kad mes kalbėjom su ja lietuviškai, bet aš neatsimenu. Bet visada žinojau, kad mano kilmė lietuviška. Vis tik į bendruomenę pradėjau eiti tik prieš kokius šešerius ar septynerius metus. 2009 metais buvo toks susitikimas, renginys, kur Lietuvos tūkstantmečio proga organizavo kelionę į Lietuvą, mano mama ten nuėjo, pasiūlė ir man, aš nuėjau į vieną šokių repeticiją ir niekada nebeišėjau. Pradėjau nuo šokių. Vėliau buvo pasaulio lietuvių suvažiavimas Pietų Amerikoje ir dalyvavo daug žmonių iš Amerikos, Kanados, Australijos, Brazilijos ir kitų šalių. Ten susipažinau su daug lietuvių kilmės argentiniečių, susidraugavome ir nuo tada buvo labai įdomių jaunimo suvažiavimų ir visokių kitų veiklų, kuriose dalyvaudavau. Pradėjau galvoti, kad aš noriu nuvažiuoti į Lietuvą, bet tada pradėjau studijuoti, svarsčiau, gal dabar dar ne, kai baigsiu moklus. Bet per vieną suvažiavimą Pietų Amerikoje man pasiūlė ir aš sutikau.

Ar kada įsivaizdavai, kad pats mokysi lietuvių kalbos?

Iš pradžių nemaniau, kad kada nors pats mokysiu lietuvių kalbos, bet po to pradėjau galvoti, ką aš darau su šitom žiniom. Ir atsakymas buvo – nieko. Tai kodėl negalėčiau vesti pamokų? Jeigu aš turiu žinių, kurios yra labai įdomios, svarbios mūsų bendruomenėje ir yra daug žmonių, kurie pavargo daryti tą darbą, tai gal aš galiu daryti – aš esu jaunas, energingas ir to noriu.

O ar tavo draugai čia, Urugvajuje, žino, kad savaitgaliais mokai lietuvių kalbos?

Kai draugai sužinojo, kad esu lietuvis, pradėjo daug klausinėti: ką tu darai, kodėl, iš kur? Bet daugiau nebesidomėjo. Bet, atsimenu, kartą kažkur turėjome eiti su draugais, bet buvo šeštadienis ir aš negalėjau, pasakiau, kad turiu pamokas. Iš karto visi nustebo ir paklausė, kokias dar pamokas? Pasakiau, kad esu lietuvių kalbos mokytojas. Ir tada visi sako: kas esi?! Dėl to važiavai į Lietuvą? Ir aš sakiau, kad ne, bet aš turiu žininių ir noriu jomis pasidalinti. Iš karto kilo kitas klausimas: tai kiek gauni per savaitę atlyginimo? Atsakiau, kad dirbu nemokamai, nieko negaunu. Visi ėmė klausinėti: tai kodėl tu ten eini. Bet man patinka, ir viskas. Ir noriu dirbti su vaikais, ir su jaunimu, ir pats daugiau išmokti. Nes nėra taip paprasta, čia visada kalbame ispaniškai ir neturim su kuo praktikuotis mokydami lietuvių kalbos. Dabar, kai vis atvažiuoja iš Lietuvos studentės padėti bendruomenėje, yra labai gerai, nes kai yra naujas žmogus, visi nori pabendrauti, susipažinti, todėl gal yra daugiau motyvacijos.

O kiek žmonių bendruomenėje kalba lietuviškai, ar gali su kuo nors pasikalbėti lietuviškai?

Iš jaunimo lietuviškai kalbame keturi, vyresnių yra daugiau, bet galiu suskaičiuoti ant dviejų rankų pirštų. Ir dar vyresnių senelių yra daugiau, dvidešimt ir daugiau, bet gal aš gerai neatsimenu. Iš tiesų visai nevartoju lietuvių kalbos. Gal tik kartais susirašinėju su draugais iš Lietuvos. Dažniausiai taip nutinka, kad, būdami kartu, net ir tie, kurie mokame lietuviškai, kalbame ispanų kalba, kad visi suprastų, apie ką kalbi. Aš dažniausiai kalbu lietuviškai su mama ir kitais tada, kai nenoriu kad visi suprastų. Tai tokia slapta kalba.

Tu esi Lietuvos pilietis? Ką tau tai reiškia?

Pradėjęs suprasti ir kalbėti lietuviškai, aš ėmiau galvoti, kodėl neturiu lietuviško paso. Kodėl turėčiau manyti, kad nesu lietuvis: aš kalbu lietuviškai, šoku tautinius šokius, žinau daug istorijų apie Lietuvą, man labai patinka Lietuva. Įdomu, nes Urugvajuje aš visada jaučiuosi, kad esu lietuvis. O Lietuvoje esu urugvajietis.

O kas tuomet esi ne Lietuvoje ir ne Urugvajuje?

Gal galima pasakyti, kad esu lietuvis iš Urugvajaus. Kartais sunku atskirti, yra

skirtingų dalykų, tarsi vienoje šalyje turi pasakyti, kad esi tas, kitoje, kad esi kitas, galiausiai kartais ir pats nebežinai, iš kur esi.

Diego Račiūnas Asm. archyvo nuotr.

Diego Račiūnas (23) du kartus per savaitę važiuoja į lietuvių bendruomenę ir kantriai rodo vaikams, kuri gitaros styga yra kuri, nesvarbu, ar tądien mokosi groti „cumparsita“ (urugvajietiško tango kūrinį), ar Eglės Sirvydytės „Mano namus“. Taip pat jau kelis mėnesius Diego susitinka su Urugvajaus lietuviais ir renka jų istorijas. Šiuo metu Diego mokosi lietuvių kalbos, o mūsų pokalbis vyksta ir angliškai, ir lietuviškai, ir ispaniškai.

Diego, papasakok, iš kur esi, kaip tu susijęs su Lietuva? Kodėl susidomėjai lietuviška veikla?

Mano proseneliai, taigi ir senelis, buvo lietuviai, bet aš jų nepažinojau. Tad kartais, kai susipažįstu su senais lietuvių kilmės žmonėmis, kai mes kalbamės, aš dažnai galvoju, kad aš tų pačių klausimų paklausčiau ir savo senelio ar prosenelių. Ir tada jie tampa tarsi dalimi mano šeimos, kurios aš nepažįstu ir niekad nesutikau. Kartą buvo toks nutikimas, kad mes su Austėja (*anksčiau praktiką atlikusi studentė iš Lietuvos – aut.past.*) kalbėjomės su viena moterimi ir ji manęs paklausė, ar aš esu Jono Račiūno anūkas. Man buvo taip keista, nes aš niekad net negirdėjau savo senelio vardo ir pavardės taip pasakytos. Čia, Urugvajuje, jis visada buvo Juan Raciunas (*tariama Chuan Rasiunas – aut.past.*). Ji man papasakojo, kad pažinojo mano senelį ir prosenelius ir tai buvo toks įdomus jausmas. Kartais, kai kalbuosi su žmonėmis, jie pasakoja, kad pažinojo tuos

žmones, jie gyvenę tame name ir panašiai. Ir tai būna labai įdomus jausmas, tarsi priartinantis mane prie viso to, ko aš nepažįstu, bet norėčiau pažinti.

Ar esi buvęs Lietuvoje? Ar norėtum nuvažiuoti?

Kai susipažįstu, kalbuosi su Lietuvoje buvusiais žmonėmis, man visad įdomu paklausti, koks tai buvo jausmas – nuvykti į Lietuvą, kai užaugai girdėdamas apie ją visas tas istorijas ir tiek daug žinai. Ar ten jautiesi savas? Vieni pasakoja, kad buvo smagu, patiko, važiuočiau dar. Bet aš kartais nesąmoningai tikiuosi, kad tas apsilankymas turėtų sukelti daugiau emocijų. Vieną kartą buvo toks ypatingas momentas: mes kalbėjomės su viena moterimi ir paklausta, koks jausmas buvo nuvykti į Lietuvą, ji nutilo ir po ilgokos pauzės pasakė: lyg grįžtum namo.

Nesu buvęs Lietuvoje. Žinoma, kad labai norėčiau ten nukeliauti. Ir, kaip sakiau, klausinėju Lietuvoje pabuvojusius žmones, nes noriu pamatyti ją kitomis akimis ir įsivaizduoti, kaip aš pats jausčiausi, jei ten nuvykčiau. Ar tik pajusčiau: o, gražu, įdomu. Ir tai viskas? Ar jausčiausi kažkaip ypatingai? Tikriausiai viliuosi, kad jausčiausi kažkaip kitaip, nepaprastai.

Ar tu jautiesi esąs lietuvis?

Ne, aš nesijaučiu lietuvis. Bet tikriausiai nesijaučiu kažkas iš viso. Įdomu, nes kai kuriems žmonėms užtenka tiek nedaug, kad jie susitapatintų su vieta ar šalimi, maždaug: taip, aš buvau Lietuvoje ir šokau šokių šventėje. Ir to užtenka, nesvarbu, kad gal net negali pasisveikinti ta kalba.

Tiesą sakant, aš niekad labai aiškiai nejaučiau, kad čia, Urugvajuje, yra mano vieta. Tai gal truputį keista. Man patinka Urugvajus, bet aš nesijaučiu labai urugvajietišškai, pavyzdžiui, man ne itin patinka matė (*Urugvajuje populiarius gėrimas, panašus į arbatą – aut. past.*) ar futbolas. Bet jaučiu, kad kartais norisi kažkur, kažkokiai vietai priklausyti, jaustis savam. Ir aš nežinau, ar taip jausčiausi Lietuvoje, bet man dabar atrodo, kad noriu išsiaiškinti, patikrinti.

Aš einu į lietuvių klubą, dirbu su vaikais, susitinku su lietuviais, stengiuosi išmokti kalbos ir man visa tai labai įdomu, vis dar jaučiu, kad noriu viso to patirti daugiau.

Diego Račiūnas muzikos pamokoje. Asm. archyvo nuotr.

Ar vaikystėje žinojai ką nors apie savo lietuvišką kilmę?

Šeimoje niekada daug nekalbėjome apie lietuvišką kilmę. Žinoma, iš tėčio žinau istoriją, bet labiau apie tai, kaip viskas čia buvo Urugvajuje, tad kartais ta istorija tokia truputį skylėta. Pavyzdžiui, mano močiutė urugvajietė visada turėjo blogų atsiminimų apie lietuvius Urugvajuje, nes, kai dar nebuvo susituokusi su mano seneliu ir senelis ją atsivesdavo į šokius viename iš lietuvių klubų, jai esant šalia, senelio mama mėgindavo ją supažindinti su kitomis merginomis, kurios buvo lietuvės.

Nuo vaikystės žinojau, kad esu lietuviškos kilmės, nes mano pavardė buvo labai keista, atsimenu, kad vaikai mokykloje juokdavosi. Kai buvau vaikas, sakiau tėčiui, kad nenoriu turėti tokios keistos pavardės, iš kurios visi juokiasi, bet tėtis man pasakė: žinai, tu turėtum didžiulis šia pavardę, nes tai tavo paveldas, kuris pasakoja istoriją apie labai drąsius žmones, kurie daug ką patyrė ir atkeliavo iš toli. Ir nuo tada man pradėjo truputį labiau patikti. Bet vėliau kartą kažkaip vaikai vėl bandė mano pavardę juokingai pasakyti ir pradėjo mane vadinti, tikriausiai netyčia, *Račiūnu* ir aš vėl labai nusiminiau, ir vėl ėmiau labai nemėgti savo pavardės. Ir tada, kai grįžęs namo papasakojau tėčiui, kas atsitiko, kad mane

pavadino *Račiūnu*, tėtis man pasakė, kad iš tikrųjų tokia ir yra mūsų pavardė.

Kada pradėjai mokyti vaikus klube?

Mokau juos nuo sausio. Seniai norėjau kažką daryti, tačiau tik kai atvažiavo praktikantė iš Lietuvos, viskas pradėjo vykti rimčiau, taigi mane pakvietė prisidėti ir aš atėjau. Kai ji išvyko į Lietuvą, toliau tęsiau muzikos pamokas su vaikais ir dabar tebetęsiu.

Seniai norėjau kažką daryti bendruomenėje, kažkaip prisidėti prie veiklų. Taip pat man atrodo, kad svarbu yra mokytis kalbos, o man patinka mokytis kalbos per muziką. Jei jautiesi bendruomenės dalimi, turi galėti kažką pasakyti lietuviškai, man taip atrodo. O kartais žmonės sako: taip, norėčiau pasimokyti, bet neturiu laiko. Ir vis atsiranda kažkokių priežasčių neiti, nesimokyti. O man viskas taip susiklostė, kad gyvenu labai toli nuo klubo: kas kartą turiu važiuoti ilgiau nei valandą. Bet man vis tiek patinka.

Ką tau reiškia mokyti vaikus būtent čia, Lietuvių draugijoje?

Kartais aš tikrai didžiuojuosi savimi, kad ateinu ir dirbu, ir įdedu daug pastangų į šią veiklą. Aš tikrai tikiuosi, kad kada nors vaikai prisimins laiką, praleistą muzikos pamokose, o kartu ir lietuvių bendruomenėje, kaip laimingas dienas. Ir gal būtent tai jiems asocijuosis su Lietuva. Panašiai mums pasakojo viena moteris, kuri anksčiau mokė vaikus: kartą, po daugybės metų, prie jos gatvėje priėjo buvęs mokinys, jau pagyvenęs ir praplikęs – ji jo net neatpažino, bet jis jai pasakė, kad laikas, praleistas lietuvių bendruomenėje, jam buvo laimingiausi vaikystės prisiminimai. Ir aš tikiuosi, kad mano pastangos gal irgi virs gražiais prisiminimais. Gal kada nors vienas iš pasiučiausių berniukų prieis ir sakys: o, Diego, aš buvau visiškai išprotėjęs vaikas, atsimeni, bet visad jaučiausi laukiamas pamokose.

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

